

Antón Costas

El risc més gran de la dècada que ve

Saber a quins riscos ens enfrontem ens fa ser més prudents i actuar per evitar-los? Sembla lògic que sigui així, però no n'estic gaire segur.

La naturalesa humana tendeix a utilitzar un pensament màgic que ens porta a creure que si no pensem en els riscos, no n'hi hauran. És la tàctica de l'estruc. Els psicòlegs tenen un concepte per definir aquesta ceguesa voluntària. És el d'evitar la "dissonància cognitiva", que consisteix a no voler veure les coses que ens obligarien a canviar la nostra conducta o la nostra visió del món.

En qualsevol cas, cada dia és més intensa la pressió perquè identifiquem els riscos. Passa en el cas de la salut, quan se'ns persuadeix de la conveniència de fer revisions mèdiques regulars. I també en el camp de l'empresa i les finances, en què una regulació cada vegada més exigent de bon govern corporatiu obliga els administradors a identificar els riscos que poden amenaçar la vida de l'empresa.

No passa el mateix, però, amb la vida política. I seria molt important que els governs identifiquessin els riscos que amenacen les nostres societats. Algunes institucions privades provenen de cobrir aquesta mancança. Un exemple és l'estudi *Global risks 2015*, elaborat pel Fòrum Econòmic Mundial i patrocinat per la companyia d'assegurances Zurich.

L'estudi utilitza dos mapes molt il·lustratius. Un és el dels riscos, 28, agrupats en cinc categories: econòmics, geopolítics, mediambientals, tecnològics i socials. Un altre és el de les tendències que hi ha darrere d'aquests riscos: l'envel·liment, el canvi climàtic, la urbanització, la desigualtat econòmica, la polarització social, i així fins a tretze tendències.

Arriba a dos resultats molt rellevants. El primer és que el risc més probable de la dècada que ve és el geopolític. És curiós que 25 anys després de la caiguda del

mur de Berlín, que, segons el celebrat títol del llibre de Francis Fukuyama, significava *El fin de la historia*, el conflicte geopolític torni a les nostres vides, com a mostra, entre d'altres, el cas d'Ucraïna.

Però el risc més inquietant a què ens enfrontem és el de la "profunda inestabilitat social". El lector podrà observar als mapes com els fluxos d'interconnexió entre els 28 riscos i les 13 tendències conflueixen a fer de l'estabilitat social el sobre-

ÓSCAR ASTROMUJOFF

xidor on abocaran les seves conseqüències negatives.

A l'hora de buscar respostes a aquests riscos globals, l'informe proposa la cooperació, tant entre nacions com dins de cada país. Però en aquest terreny sorgeix el que anomena "la paradoxa" de l'estabilitat social. D'una banda, per fer front a aquests riscos globals cal estabilitat social, però, de l'altra, la inestabilitat social mina la confiança i la col·laboració necessària per a aquesta cooperació. Una estabilitat social que està, a més a més, amena-

çada pel llegat que deixen la crisi i les polítiques econòmiques. Un dilema de no fàcil sortida.

En tot cas, quin és dins de les nostres societats el grup més sensible al risc d'inestabilitat? Segons la meua opinió, els joves. En aquest sentit, el risc més gran de la dècada que ve és la pobresa dels joves i la seva falta d'oportunitats.

Fa cent anys, en un escenari similar a l'actual, el risc social venia de la pobresa dels grans. Si una persona tenia la desgràcia de perdre la feina, caure malalta o deixar de treballar –per edat o qualsevol altra circumstància–, es trobava en la pobresa i la marginació, tret que els fills se'n poguessin fer càrrec.

Aquest risc de pobresa de la gent gran es va resoldre després de la Segona Guerra Mundial mitjançant la creació d'una xarxa d'assegurances socials –d'atur, de malaltia i de jubilació–. Va ser la innovació social més important del segle XX. I va funcionar molt bé. Va donar estabilitat social i econòmica i va afavorir el creixement i el progrés. Encara avui les nostres societats no tenen un problema de pobresa dels grans.

Ara el problema d'inestabilitat ve del risc de pobresa dels nens i joves. No estan coberts pels esquemes d'assegurances de la gent gran. Les prestacions d'atur no els cobreixen perquè no han treballat. I la possibilitat d'accedir a una pensió decent és altament improbable. I això sense tenir en compte el deteriorament de l'ensenyament públic, que minva les oportunitats que tenen.

És possible trobar una solució a aquest risc? A parer meu, sí. Per això calen dues coses. La primera, prendre consciència d'aquest risc i evitar la tàctica de l'estruc. La segona, posar en marxa un nou sistema d'assegurances socials que cobreixin els joves. Cal fer-ho mentre l'economia encara pot suportar mecanismes d'aquest tipus. Seria la innovació social més important del segle XXI. Aquest és el principal repte de la indústria asseguradora de la dècada que ve.●

Pilar Rahola

On són?

Llegeixo la nota del meu amic Tomás Alcoverro sobre la destrucció de la ciutat vella de Homs. La seva crònica és un desesperant relat de la devastació sense retorn, perquè quan tota aquesta bogeria s'acabi no quedarà res del que un dia va ser. El seu patrimoni, la seva mil·lenària història aniquilada per la brutalitat d'uns guerrers de Déu que s'alimenten a les tripes del diable. Tomás explica que, en el seu afany per esborrar tot el que no pertanyi a l'islam, l'Estat Islàmic està destruint segles de civilitzacions antigues. Respecte al present, el seu afany per aniquilar la presència cristiana a Homs –que tenia més de 90.000 creients abans de la guerra– els ha portat fins i tot a *decapitar* imatges de la Mare de Déu, destruir murals i dinamitar esglésies. "Va ser des de Síria des d'on es va difondre el cristianisme", li explica l'arquebisbe Andraos Tamer, que assegura que es quedarà a Homs, malgrat la mort de molts dels seus feligresos. Ningú no sap si viuran un dia més, però han decidit resistir a la seva ciutat i defensar la seva identitat mil·lenària. Tants segles després, els cristians tornen a ser màrtirs per la seva fe, la qual cosa ens dona una mesu-

No saben si viuran un dia més, però han decidit resistir a la ciutat i defensar la seva fe cristiana

ra precisa de la bogeria regressiva que estem vivint.

I si els cristians són aniquilats perquè no són musulmans, els musulmans moren per qualsevol motiu, per lluitar contra el Daeix, per rebutjar l'integrisme, per ser xiïtes, per no doblegar-se o senzillament per ser allà, en mig del caos. El cas més desesperat, en aquests moments, és del camp de refugiats d'Al-Iarmuk, als afores de Damasc, on els combats han deixat milers de palestins abandonats a la seva dissort.

L'Unrwa parla de "situació catastròfica" i explica que no poden fer arribar-hi aliments ni medicines. Ningú no sap ni quant resistiran ni quants moriran. Ningú no pot assegurar, tampoc, que Damasc no caigui en mans de l'Estat Islàmic. L'article podria continuar el recorregut de la catàstrofe, i cada ciutat obligaria a una crònica en negre de destrucció i devastació.

Moren persones, cauen monuments, es destrueix la vida i la memòria. I mentre la guerra creix i la bogeria islamista avança, a Occident regna el silenci. Especialment un silenci molt sonor, perquè en un altre temps va acollir grans sorolls. On són els amants de les pancartes i la cridòria al carrer, ara que moren palestins a mans islamistes o cristians per la seva fe? Per què no hi ha manifestacions? Potser perquè no són víctimes dels dolents clàssics ni són homologables a les causes que els agraden. És un escàndol de proporcions gegantines el silenci de la progressia davant tanta matança, com ho és la badada còsmica que han patit davant l'avenç de l'islamisme. Tots aquests que ens ataquen quan assenyalàvem l'auge d'aquest totalitarisme i avisàvem del risc, on s'amaguen? Es van equivocar tant, van criminalitzar tant i ara callen tant... Shame!●

Carlos Pérez del Valle

Tortura, llei i moral

L'informe del Senat nord-americà sobre la pràctica de tortures per part de la CIA ha revifat la discussió sobre la possibilitat de prohibir-la absolutament. Fa poc, *The New York Times* publicava una entrevista a Jeff McMahan, professor de Filosofia Moral a Oxford. Les seves declaracions són polèmiques, com ho han estat els seus plantejaments respecte a la guerra justa i el fet d'aplicar-los a conflictes com el de l'Orient Mitjà; però té el mèrit d'haver plantejat un debat transparent i sense embuts. En l'entrevista indica que "la prohibició legal de la tortura ha de ser absoluta, per a aquells que consideren que la tortura podria ser avantatjosa", al-

hora que afirma que "pot ser moralment justificada, i fins i tot obligatòria, quan és totalment defensiva", cosa que passa si pot "prevenir danys molt greus sobre població innocent". En aquests casos, "seria possible que els tribunals fossin indulgents amb els qui s'han involucrat en una tortura amb una clara justificació moral".

El plantejament és suggestiu, però qüestionable. Vegeu la formulació de McMahan: qui aplica la llei pot ser indulgent amb el subjecte que l'ha infringit torturant-ne un altre perquè exercia un dret –o fins i tot un deure– moral de defensa pròpia o de tercers. Però la tortura, en dret internacional, només comprèn el maltractament quan el comet, instiga o consent qui exerceix funcions públiques. Ens podem preguntar, doncs, si la llei i la moral poden presentar aquesta discrepància:

la llei condemna el funcionari que tortura mentre la moral ho autoritza, si no ho exigeix. Encara més: com que la raó per prohibir absolutament la tortura és –segons afirma McMahan– evitar la temptació d'explotar l'autorització legal per utilitzar-la, la llei tindria una funció preventiva que no s'incompliria si s'excusen les excepcions en les quals es constata un context estrictament defensiu.

Però McMahan oblidia que l'exercici de la defensa implica el deure de suportar-la, que afecta a tercers, però especialment l'agressor. Per tant, si es fonamenta l'excepció en la defensa, no només es dona un dret moral a la tortura, sinó una autorització de la llei. Així, indulgència no és excusa, sinó aprovació. I que això sigui compatible amb la prohibició general de la tortura no és gaire comprensible.●